

Faunabeheer bij Staatsbosbeheer

– een samenvatting

Faunabeheer

Onder de term *faunabeheer* vallen alle ingrepen in de aantallen (stand/populatieomvang) van een bepaalde diersoort. Een van die manieren is afschot: dieren in het wild afschieten. In het dagelijks leven worden de termen *jacht*, *faunabeheer*, *populatiebeheer*, *schadebestrijding* en *afschot* door elkaar gebruikt. In de Wet natuurbescherming staat elk van deze termen voor een specifieke situatie. In deze samenvatting gebruiken we de begrippen zoals die in de wet gebruikt worden.

Beschermen, beleven, benutten

Staatsbosbeheer werkt vanuit drie basisprincipes: beschermen, beleven, benutten. Dieren zijn in de terreinen van Staatsbosbeheer beschermd, en het uitgangspunt is dat zij waar mogelijk ruimte krijgen voor hun natuurlijke levensloop. Er vindt in beginsel geen afschot plaats. Toch kan afschot soms aan de orde zijn.

Afschot vindt plaats in de volgende gevallen:

- a. De natuurdoelstellingen in of bij onze terreinen worden ernstig bedreigd waarbij die schade niet op een andere manier opgelost kan worden
- b. Derden lopen aanzienlijke schade door dieren op, waarbij die schade niet op een andere manier opgelost kan worden (goed nabuurschap). Als de schade door een van de vijf wildsoorten veroorzaakt wordt kan ook het juridische instrument jacht ingezet worden als middel tot schadebestrijding.
- c. Benuttingsjacht, ofwel jacht omwille van het oogsten (zonder dat schadebestrijding de aanleiding is), in gebieden kleiner dan 40 hectare. Het gaat daarbij om geïsoleerd liggende terreinen of stukjes nodig voor het completeren van een jachtveld (goed nabuurschap). Het gaat dan om terreinen zonder belangrijke natuur- of recreatieve waarden.
- d. Als onderdeel van een ganzenakkoord met vastgelegde afspraken over winterrust en schadebeperking op provinciale of landelijke schaal (d.w.z. ook als lokale schade beperkt is).
- e. Incidenteel ter voorkoming van uitzichtloos lijden, met name ingezet bij hoefdieren

Omdat naast beschermen ook beleven en benutten uitgangspunten zijn voor Staatsbosbeheer, zorgen we ervoor dat afschot zo min mogelijk

negatieve gevolgen heeft voor de beleving van bezoekers en het gedrag van de dieren. Dieren moeten zichtbaar blijven in de natuur.

Op basis van het begrip *benutten* gaan we zakelijk om met de financiële aspecten van afschot. Wij vragen daarvoor aan derden een vergoeding, zeker als de afgeschoten dieren voor consumptie geschikt en in trek zijn.

Toelichting op deze mogelijkheden

a) Afschot ter bescherming van natuurdoelstellingen

Staatsbosbeheer heeft als opdracht de bos-, natuur- en landschapswaarden in de aan ons toevertrouwde terreinen te ontwikkelen, te herstellen en in stand te houden. Op grond hiervan wordt zo min mogelijk ingegrepen in (goed functionerende) ecosystemen. Alleen die ingrepen worden uitgevoerd die noodzakelijk zijn om het gewenste natuurdoel te bereiken.

Voor Staatsbosbeheer is fauna een onlosmakelijk en wezenlijk onderdeel van het ecosysteem. Ingrijpen in een populatie dieren is pas aan de orde, wanneer het niet anders kan om de terreindoelstelling te behalen. Bijvoorbeeld omdat soorten elkaar dreigen te verdringen, door voedselconcurrentie of predatie. Maar ook om sterftepieken van hoefdieren te voorkomen of als natuurlijke bosverjonging ernstig in het gedrang komt.

b) Afschot vanuit schadebestrijding

Omdat onze terreinen grenzen aan die van andere eigenaren, heeft ons optreden gevolgen voor de burens. Daar houden wij rekening mee in het kader van goed nabuurschap. Indien aanzienlijke schade door dieren ontstaan is, of dreigt te ontstaan, staat Staatsbosbeheer toe om maatregelen te nemen. Naast landbouwschade speelt ook verkeersveiligheid een rol. De Wet natuurbescherming biedt geen mogelijkheid om in te grijpen als particulieren overlast ervaren, zoals schade aan de tuinrichting of gedode hobbykippen.

Degene bij wie de schade plaatsvindt, is als eerste verantwoordelijk om die schade op te lossen. Daarom moeten naburige bewoners of bedrijven zelf maatregelen nemen om schade te bestrijden. Door afrasteren of verjagen is (dreiging van) schade vaak te voorkomen. Ook kan degene die schade lijdt, afschot op het eigen terrein (laten) uitvoeren. Bieden alle (voorzorgs-)maatregelen echter geen bevredigende oplossing, dan kan het nodig zijn de stand van een soort door afschot te beperken.

Indien het gaat om schade door een van de wildsoorten dan kan jacht (op de betreffende soort) als middel (juridisch instrument) worden ingezet voor schadebestrijding.

Uiteraard vindt er geen afschot plaats, als dat schadelijk is voor kwetsbare soorten.

c) Benuttingsjacht

Over jacht in zijn algemeenheid meldt de Memorie van Toelichting op de Wet Natuurbescherming dat: *de terreinbeherende organisaties als jachthouder zelf beslissen of zij al dan niet invulling .. geven aan de jacht, als deze is opengesteld.*

Staatsbosbeheer verhuurt de benuttingsjacht alleen in uitzonderingssituaties, namelijk:

1. Geïsoleerde terreinen, landschappelijke elementen of losse percelen
Benuttingsjacht is bespreekbaar in geïsoleerde terreinen kleiner dan 40 hectare zonder belangrijke natuur- of recreatieve waarde. Staatsbosbeheer maakt daarin een zorgvuldige afweging met betrekking tot de lokale omstandigheden. In zulke gebieden verhuurt Staatsbosbeheer de jacht tegen een vast bedrag per hectare en in principe op alle wildsoorten.
2. Incompleet jachtveld derde
Soms wordt het jachtveld van een derde doorsneden door een landschappelijk element van Staatsbosbeheer of is (een deel van) een los perceel nodig om het jachtveld van een derde te completeren ('hectare' of 'cirkel'-eisen). In dat geval kan Staatsbosbeheer benuttingsjacht toestaan in het kader van goed nabuurschap. Het gaat altijd om stukken kleiner dan 40 hectare. Afhankelijk van de natuurdoelen ter plekke en de verwachte verstoring gebeurt dit als verhuur van jacht, artikel 3.20-toestemming of jacht op afroep.

Waar onder de Flora- en faunawet bepaalde gebieden waren uitgesloten van de jacht, staat de Wet Natuurbescherming jacht in Natura 2000 gebieden toe. De Memorie van Toelichting op deze wet geeft daar de volgende invulling aan:

Verwacht mag worden dat de beheerder van het gebied – veelal een terreinbeherende natuurorganisatie die ook jachthouder is – in voorkomend geval zonder meer op een verstandige wijze invulling zal geven aan het jachtrecht.

d) Afschot in het kader van een ganzenakkoord

Schade of gevaar door ganzen mag uitsluitend bestreden worden als onderdeel van een ganzenakkoord met vastgelegde afspraken over winterrust en schadebeperking op provinciale of landelijke schaal. Als er een ganzenakkoord is, staat Staatsbosbeheer toe dat de aantallen ganzen in zijn terreinen worden teruggedrongen, ook als lokale schade beperkt is. Dit gebeurt slechts op voorwaarde dat de natuur hiervan geen schade ondervindt.

e) Afschot ter voorkoming van uitzichtloos lijden

Afschot is incidenteel toegestaan om uitzonderlijk lijden te voorkomen, met name bij hoefdieren die het slachtoffer zijn van een aanrijding (valwild).

Staatsbosbeheer en wet- en regelgeving

Staatsbosbeheer houdt zich te allen tijde aan de geldende wet- en regelgeving. Ook voert Staatsbosbeheer het provinciale natuurbeleid uit. Staatsbosbeheer neemt deel aan het overleg van de faunabeheereenheden (FBE) in Nederland, waardoor het medeverantwoordelijk is voor de provinciale faunabeheerplannen. Op grond van deze plannen kunnen ontheffingen verleend worden voor schadebestrijding. De faunabeheerplannen en bijbehorende ontheffingen bestrijken de gehele

provincie. Voor vertaling daarvan naar de terreinen van Staatsbosbeheer is maatwerk nodig, toegesneden op de aanwezige natuurwaarden. Staatsbosbeheer zorgt er daarbij voor dat kwetsbare soorten geen negatieve gevolgen ondervinden van jacht en schadebestrijding.

Faunabeheerovereenkomst

Bij de afweging om tot afschot over te gaan volgt Staatsbosbeheer een strikt schema van regels. Indien er besloten is tot afschot, dan worden afspraken hierover schriftelijk vastgelegd, meestal in de faunabeheerovereenkomst. Dit contract wordt voor de duur van zes jaar gesloten met de partij die het afschot uitvoert. Staatsbosbeheer voert het afschot gewoonlijk niet zelf uit. Bij hoge uitzondering wordt een medewerker van Staatsbosbeheer belast met afschot in eigen terrein. Meestal wordt een faunabeheerovereenkomst afgesloten met een wildbeheereenheid (WBE). Een WBE is een samenwerkingsverband van jachtaktehouders, oftewel jagers. Binnen de WBE nemen dan een of meer jagers het afschot voor hun rekening. Er zijn diverse contractvormen mogelijk als het gaat om verhuur van jacht en/of schadebestrijding. Voor alle contractvormen kan een financiële vergoeding gevraagd worden.

Loodvrije munitie

In verband met biodiversiteit, behoud van voedingsstoffen als kalk en andere mineralen, en een goed functionerend ecosysteem blijven er meer en grotere kadavers liggen in de gebieden van Staatsbosbeheer. Omdat lood giftig is voor levende wezens, stelt Staatsbosbeheer het gebruik van loodvrije munitie verplicht voor nieuwe en vervolgcontracten.

Prijzen

Staatsbosbeheer laat afschot tegen betaling door derden uitvoeren. Zij betalen hiervoor een afgesproken bedrag. Sinds 2012 hanteert Staatsbosbeheer landelijk uniforme prijzen. De prijzen zijn van kracht voor de looptijd van het contract. De Afdeling Grondzaken past jaarlijks een inflatiecorrectie toe op de prijzen, waarna de nieuwe tarieven gelden voor alle de contracten die in dat jaar ingaan. We indexeren niet tijdens de looptijd van een lopend contract. Daardoor gaat – bij een nieuw contract met dezelfde contractspartij – de prijs van het nieuwe contract in één keer met zes jaar inflatiecorrectie omhoog. Zes maanden voordat het contract verloopt, gaat Staatsbosbeheer met de jachthuurder in gesprek. Dat overleg gaat niet alleen over de op dat moment geldende prijzen, maar ook over de voorwaarden en andere zaken die in het nieuwe contract kunnen worden aangepast.